

MJenV

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
13 juni 2023

Ons kenmerk
4593812

nota

Beleidsreactie WODC rapport Strafbaarstelling
lijkschennis

1. Aanleiding

Op 9 december 2022 heeft u het onderzoek 'Strafbaarstelling van lijkschennis' van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) aangeboden aan de Tweede Kamer. In de aanbiedingsbrief bij het rapport is aangekondigd dat een beleidsreactie rond het voorjaar zou volgen.

Op basis van het onderzoek komen de onderzoekers tot de conclusie dat bij zeven gedragingen aanvullende strafbaarstelling of een vorm van strafbaarstelling noodzakelijk is, of bestuursrechtelijke handhaving ingevoerd dient te worden. Dit betreft de volgende varianten van lijkschennende gedragingen.

- de verplaatsing van een lijk (opgraven en/of wegnemen);
- het wegmaken en/of verbergen van een lijk ter verheling van de doodsoorzaak;
- de fysieke aantasting van een lijk;
- het verrichten van seksuele gedragingen met een lijk;
- het (ver)kopen van (delen van) een lijk;
- de tentoonstelling van een (geprepareerd) lijk;
- het maken van afbeeldingen of nemen van vingerafdrukken van een lijk;

2. Geadviseerd besluit

Bijgevoegd treft u een brief, inhoudende de beleidsreactie op het WODC-rapport 'Strafbaarstelling van Lijkschennis'. U wordt gevraagd om akkoord te gaan met de inhoud van deze brief en de verzending daarvan naar de Tweede Kamer met mede ondertekening van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In de beleidsreactie reageert u ook op twee aangenomen moties. De eerste motie, waarvan op 31 januari 2023 een gewijzigde versie is ingediend door de leden Helder, Van Nispen, Mutluer, Michon-Derkzen, Kuik en Bisschop, houdt het verzoek aan de regering in om necrofilie als misdrijf op te

nemen in het Wetboek van Strafrecht (hierna: Sr)¹. De tweede motie van de leden Helder, Van Nispen, Michon-Derkzen, Kuik en Bisschop, verzoekt de regering om fysieke aantasting van een lijk zelfstandig strafbaar te stellen².

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

3. Kernpunten

Door middel van deze brief maakt u kenbaar dat u het voornemen heeft om een beleidsverkenning te doen naar aanvullende strafbaarstelling van vormen van lijkschennis. Het huidige recht biedt volgens de onderzoekers onvoldoende bescherming tegen schending van de lichamelijke integriteit van overleden personen en doet onvoldoende recht aan het leed dat nabestaanden wordt aangedaan. In sommige gevallen is het mogelijk de gedraging te vervolgen op een andere grond, zoals bij de vernieling van een goed. Hoewel artikel 350 Sr in voorkomende gevallen van toepassing kan zijn op de vernieling van een lijk, weerspiegelt vernieling van een goed niet waar het daadwerkelijk om draait wanneer lijkschennende gedragingen plaatsvinden. Daarnaast kan in sommige gevallen helemaal niet worden vervolgd op een andere grond, wat tot schrijnende situaties en grote maatschappelijke verontwaardiging kan leiden.

Datum
13 juni 2023

Ons kenmerk
4593812

Uit het rechtsvergelijkend onderzoek blijkt dat de meeste onderzochte landen meer bescherming bieden op het gebied van lijkschennis dan Nederland. Zo komt de strafbaarstelling van seksuele gedragingen met een lijk in bijna alle landen voor. Uit de gehouden interviews in het onderzoek blijkt verder dat taakorganisaties en experts het huidige wettelijke kader te kort vinden schieten voor een passende strafrechtelijke reactie op lijkschennende gedragingen.

In de volgende fase wordt onderzocht hoe een zelfstandige strafbaarstelling voor de volgende strafwaardige gedragingen op uitvoerbare wijze kan worden vormgegeven: fysieke aantasting van een lijk, seksuele gedragingen met een lijk en het maken van afbeeldingen van seksuele aard van een overleden lichaam. U geeft aan dat u verwacht in het voorjaar 2024 een wetsvoorstel in consultatie te geven voor deze drie strafbaarstellingen. De onderzoekers geven een aanbeveling tot strafverzwaring. U geeft aan te onderzoeken hoe de huidige artikelen 150 en 151 Sr het beste kunnen worden aangepast. Door de strafbaarstelling van fysieke lijkschennis kan strafverzwaring ook ontstaan. De overige aanbevelingen zien op terrein van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (Wet op de lijkbezorging) en Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Wet zeggenschap lichaamsmateriaal).

4. Toelichting*

4.1 Politieke context

Het WODC-onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van het Volkskrant-artikel 'Het lichaam van hun overleden moeder werd misbruikt en toch kan de dader niet worden gestraft' van 13 maart 2021. Op basis van dit artikel hebben de leden Van der Staaij (SGP), Van Nispen (SP) en Groothuizen (D66) Kamervragen gesteld. In reactie op deze vragen is toen de toezegging gedaan een WODC-onderzoek te laten verrichten naar de (maatschappelijke en strafvorderlijke) wenselijkheid van de strafbaarstelling van necrofilie.

¹ Kamerstukken II 2022/23, 31015, nr. 2706.

² Kamerstukken II 2022/23, 31015, nr. 267.

In het commissiedebat Seksueel geweld en kindermisbruik op 15 december jongstleden bent u bevraagd over de wenselijkheid van strafbaarstelling van necrofilie. U heeft toen medegedeeld er iets voor te voelen om necrofilie strafbaar te stellen. In deze reactie betreft u de twee moties die tijdens het tweeminutendebat Seksueel geweld en kindermisbruik van 25 januari 2023 zijn ingediend. De eerste motie, waarvan op 31 januari 2023 een gewijzigde versie is ingediend door de leden Helder, Van Nispen, Mutluer, Michon-Derkzen, Kuik en Bisschop, houdt het verzoek aan de regering in om necrofilie als misdrijf op te nemen in het Wetboek van Strafrecht (hierna: Sr)³. De tweede motie van de leden Helder, Van Nispen, Michon-Derkzen, Kuik en Bisschop, verzoekt de regering om fysieke aantasting van een lijk zelfstandig strafbaar te stellen⁴. Beide moties zijn op 31 januari jongstleden door uw Kamer aangenomen.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Datum
13 juni 2023

Ons kenmerk
4593812

4.2 Financiële overwegingen

Het onderzoek geeft aan dat aard en omvang van lijkschennis lastig te bepalen is. Vanuit het openbaar ministerie en de politie zijn op het moment geen signalen bekend dat strafbaarstelling van nieuwe type lijkschending tot een toenemend aantal zaken gaat leiden. Tijdens de beleidsverkenning blijft dit een punt van aandacht.

4.3 Juridische overwegingen

De beleidsverkenning zal de komende tijd verder worden uitgewerkt. In deze fase kunnen de juridische overwegingen nog niet concreet in kaart worden gebracht.

4.4 Krachtenveld

Bij deze Kamerbrief zijn het ministerie van Justitie en Veiligheid (DGRR, DWJZ), het openbaar ministerie, de politie, en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (Wet op de lijkbezorging) en Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Wet zeggenschap lichaamsmateriaal) betrokken.

4.5 Strategie

- Deze brief zal de Tweede Kamer informeren over het voornemen tot een beleidsverkenning.
- In 2023 zal verder gewerkt worden aan de reeds in gang gezette beleidsverkenning met als doel over te gaan tot wetgeving.

4.6 Uitvoering

Tijdens de beleidsverkenning zal er vanuit JenV contact worden gezocht met de relevante taakorganisaties, zoals het openbaar ministerie en de politie, en de relevante andere departementen waar nodig.

4.7 Implementatie

De beleidsverkenning zal de komende tijd verder worden gevormd. Als de beleidsverkenning verder is gevormd, zal worden gezien of en welke uitvoeringstoetsen nodig zijn voor de implementatie daarvan.

4.8 Communicatie

³ Kamerstukken II 2022/23, 31015, nr. 270.

⁴ Kamerstukken II 2022/23, 31015, nr. 267.

De nabestaanden uit het artikel in Volkskrant zullen worden geïnformeerd over de beleidsreactie. Er zal daarnaast een nieuwsbericht over de beleidsreactie worden geschreven.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

4.9 Ontwikkelingen hiervoor

Wat betreft het betalen of ontvangen van een vergoeding om het lichaam na de dood af te staan, loopt - onder leiding van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport - een voorstel tot een wetswijziging. In het voorstel van de wet worden regels gemaakt voor het handelen met lichaamsmateriaal die worden verricht voor andere doeleinden dan geneeskundige behandeling of diagnostiek van de donor (Wet zeggenschap lichaamsmateriaal) (WzI). Het wordt dan verboden om een vergoeding te geven of te ontvangen die meer bedraagt dan de kosten die de overledene of een andere beslissingsbevoegde in verband met de donatie heeft gemaakt. Dit wordt als een wijziging voorgesteld op de Wet op de lijkbezorging (Wlb).

Datum
13 juni 2023

Ons kenmerk
4593812

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1 Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.